

УДК 338

Кустріч Л.О.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту

Уманського національного університету садівництва

**ДІАГНОСТИКА ТА ОЦІНКА ВИРОБНИЧО-РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ****DIAGNOSTICS AND EVALUATION OF AGRICULTURAL RESOURCE
POTENTIAL OF AGRICULTURAL ENTERPRISES****АНОТАЦІЯ**

У статті проведено діагностику та оцінку виробничо-ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств. Встановлено, що виробничо-ресурсний потенціал сільськогосподарських підприємств включає: землю, основні виробничі фонди, матеріальні оборотні кошти, фінансові, трудові, інформаційні ресурси. Встановлено, що на даний час багато сільськогосподарських підприємств Черкаської області перебувають в стані кризи, або близькому до неї. Визначено, що для подолання кризи в аграрному секторі виробництва і підвищення ефективності роботи сільськогосподарських підприємств, необхідно забезпечити дієвий організаційно-економічний механізм шляхом здійснення державного регулювання і вдосконалення економічних відносин між партнерами в АПК, застосування стратегічного управління.

Ключові слова: ресурс, потенціал, соціально-економічна ефективність, сільське господарство, підприємство.

АННОТАЦИЯ

В статье проведена диагностика и оценка производственно-ресурсного потенциала сельскохозяйственных предприятий. Установлено, что производственно-ресурсный потенциал сельскохозяйственных предприятий включает: землю, основные производственные фонды, материальные оборотные средства, финансовые, трудовые, информационные ресурсы. Установлено, что в настоящее время многие сельскохозяйственные предприятия Черкасской области находятся в состоянии кризиса или близкой к ней. Определено, что для преодоления кризиса в аграрном секторе производства и повышения эффективности работы сельскохозяйственных предприятий, необходимо обеспечить действенный организационно-экономический механизм путем осуществления государственного регулирования и совершенствования экономических отношений между партнерами в АПК, применение стратегического управления.

Ключевые слова: ресурс, потенциал, социально-экономическая эффективность, сельское хозяйство, предприятие.

ANNOTATION

The article deals with the diagnosis and evaluation of agricultural production potential of agricultural enterprises. It was established that the agricultural production potential of agricultural enterprises includes: land, main production assets, material working capital, financial, labor, information resources. It is established that at present, many agricultural enterprises of the Cherkasy region are in a state of crisis or close to it. It is determined that in order to overcome the crisis in the agrarian sector of production and increase the efficiency of agricultural enterprises, it is necessary to provide an effective organizational and economic mechanism through the implementation of state regulation and improvement of economic relations between partners in the agro-industrial complex, and the application of strategic management.

Keywords: resource, potential, socio economic efficiency, agriculture, enterprise.

Постановка проблеми. Вирішальну роль у стратегічному управлінні сільськогосподарських підприємств відіграє виробничо-ресурс-

ний потенціал, його величина та структура. Основна особливість виробничо-ресурсного потенціалу полягає у тому, щоб дослідити і дати оцінку сильним і слабким сторонам сільськогосподарських підприємств. Оцінка виробничо-ресурсного потенціалу є загальною оцінкою що виявляє і відображає тенденції які з часом змінювались і підводить підсумок зусиллям робітників і керівників. Тоді, виходячи з існуючих параметрів, можна виявити, на що буде спрямоване стратегічне управління виробничої діяльності, які є можливості завоювання і збереження конкурентних переваг у сільськогосподарських підприємствах.

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Дослідженням питання формування системи управління ресурсним потенціалом займалися багато науковців-економістів, зокрема, слід відзначити праці: Вініченко І. І. [2], Павлова В. І. [4], Лукіна С.О. [4], Попової О. [5], Прудун В. [5], Скурської Н. [5], Сороки Ю. О. [2], Трегобчука В. [5], Юзефовича А. [5] та ін. Система ресурсного забезпечення сільськогосподарського сектору ґрунтовно висвітлена в економічній літературі, зокрема в наукових працях Вишневської О. М. [1], Колліс Д. [8], Гове С. [10], Сірмона Д. [10], Хітт М. [10] та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Однак, наявні наукові розробки висвітлені недостатньо та не містять обґрунтованих рекомендацій, що практично реалізуються в процесі діагностики та оцінки виробничо-ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств, а тому потребують подальших досліджень.

Постановка завдання. Наявність дискусійних проблем, а також об'єктивна необхідність визначення ключових аспектів діагностики та оцінки виробничо-ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств обумовили вибір теми та мету дослідження.

Метою дослідження є аналіз та визначення специфіки процесу щодо здійснення діагностики та проведення оцінки виробничо-ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств на прикладі Черкаської області.

Виклад основного матеріалу. Сільське господарство – одна зі стратегічних галузей народного господарства. Значна частина сільсько-

господарської продукції України виробляється в Черкаській області [7]. За даними Держкомстату, сільськогосподарські підприємства Черкаської області у 2016 р. виробили валової продукції у сумі 5196 грн. в розрахунку на одну особу і займали перше місце серед регіонів [6]. В Україні цей показник був на рівні 2217 грн., на особу або у 2,6 разів менше. По виробництву зерна область у 2016 р. займала 2-е місце серед регіонів України (6,9% загальнодержавного виробництва), цукрових буряків (фабричних) 7-е (6,0%), соняшнику 9-е (4,8%) [6]. У сільському господарстві Черкаської області 2009 р., функціонувало 1851 підприємств різних форм власності й господарювання (табл. 1).

Розглядаючи в динаміці структуру сільськогосподарських підприємств Черкаської області (табл.1), слід відмітити збільшення приватних підприємств з 2012 р. до 2009 р. на 8 од., фермерських господарств – на 37 од. у 2012 р. порівняно з 2016 р. та підприємств інших форм господарювання – на 4 од. протягом аналогічного періоду. Натомість, за цей же період зменшується господарських товариств на 34 од., державних підприємств на 18, виробничих кооперативів на 16 одиниць. Найбільшу частку серед суб'єктів господарювання складають фермерські господарства, і починаючи з 2012 р., можна простежити постійне зростання даної форми господарювання.

Основними напрямками підвищення виробничо-ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств Черкаської області має стати удосконалення структури виробництва, зміцнення матеріально-технічної бази, впровадження ресурсо- та енергозберігаючих технологій, застосування стратегічного управління, а також активна підтримка з боку держави.

Виробничо-ресурсний потенціал сільськогосподарських підприємств включає землю, основні виробничі фонди сільськогосподарського призначення, матеріальні оборотні кошти, фінансові, трудові, інформаційні ресурси. Всі ці чинники діють у сукупності й визначають виробничі можливості їх та стратегічні позиції. Між ними існують певні пропорції, та взаємозв'язки порушення яких веде до посла-

блення й неповного використання виробничого потенціалу. Якщо в господарстві скорочуються виробничі фонди внаслідок вибуття техніки або її неповного використання через відсутність паливно-мастильних матеріалів, це неминуче призводить до скорочення виробництва продукції, зниження продуктивності праці й збільшення частки ручних робіт. Тому кожному сільськогосподарському підприємству необхідно постійно турбуватися про ефективне використання земельних угідь, ощадливо й раціонально використовувати основні і оборотні засоби та трудові ресурси.

На нашу думку, сукупну оцінку виробничо-ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств потрібно проводити за трьома групами ресурсів: земельними (площа сільськогосподарських угідь, їх структура і якість); матеріально-технічними й фінансовими (вартість і обсяги основних виробничих фондів сільськогосподарського призначення, матеріальних оборотних і фінансових коштів, динаміка їх оновлення ступінь зношуваності); трудовими (середньорічна чисельність працівників, їх статеві-віковий та професійний склад тощо).

Основним елементом виробничо-ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств є земля. Земельний фонд Черкаської області складає 3,4% території України. Загальна земельна площа дорівнює 2091,6 тис. га, сільськогосподарські угіддя області займають 1451,3 тис. га, рілля 1271,6 тис. га (табл. 2). Як видно з даних табл. 2, у 2016 р. в порівнянні з 2012 р. у Черкаській області спостерігається тенденція до зменшення площ сільськогосподарських угідь (на 30,7 тис. га), а саме – ріллі на 20,5 тис. га, багаторічних насаджень – на 0,8 тис. га, пасовищ на 4,6 тис. га, сіножатей – на 4,3 тис. га. Натомість зростають площі угідь не сільськогосподарського призначення, тобто, лісові площі (на 0,3 тис. га), болота (на 1,5 тис. га), землі під водою (на 0,3 тис. га) та інші землі (на 0,5 тис. га).

Рівень розвитку виробничо-ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств визначається, головним чином, ступенем насичення основними виробничими засобами. Від

Таблиця 1

Кількість та динаміка діючих сільськогосподарських підприємств Черкаської області за організаційно-правовими формами господарювання*

Підприємства	2012	2013	2014	2015	2016	Відхилення 2016 р. від 2012 р.
Всього підприємств	1870	1862	1959	1902	1851	-19
У тому числі						
Господарські товариства	470	447	472	454	436	-34
Приватні підприємства	143	143	155	148	151	8
Виробничі кооперативи	30	23	25	16	14	-16
Фермерські господарства	1097	1124	1164	1166	1134	37
Державні підприємства	25	22	20	7	7	-18
Підприємства інших форм господарювання	105	103	123	111	109	4

*Джерело: розраховано автором за даними [5; 6]

ступеня забезпеченості ними й ефективності їх використання залежать рівень і темпи зростання виробництва сільськогосподарської продукції, її рентабельність. Розглянемо та проаналізуємо динаміку наявності основних засобів сільськогосподарських підприємств Черкаської області (рис. 1).

Як свідчить рис. 1, протягом 2012-2014 рр. відбувається зменшення наявності основних засобів сільськогосподарських підприємств області та зниження їх вартості. У 2014 р. вартість основних засобів сільськогосподарських підприємств знизилась на 134 млн грн (на 4,0%) порівняно з 2010 р. та на 63 млн грн (на 1,9%) порівняно з 2012 р. Таке зменшення вартості основних засобів підприємств зазвичай є наслідком зменшення показника введення нових основних засобів або збільшення показника зношуваності основних засобів підприємств. У 2014-2016 рр. спостерігається тенденція до збільшення основних засобів сільськогосподарських підприємств, що призвело до збільшення темпів зростання виробництва сільськогосподарської продукції та рентабельності.

Неабияке значення для підтримання і зміцнення економічного потенціалу сільськогоспо-

дарських підприємств має розвиток їх матеріально-технічної бази шляхом введення в дію нових основних засобів та оновлення машинно-тракторного парку. Розглянемо динаміку введення в дію нових основних засобів на сільськогосподарських підприємствах Черкаської області (рис. 2).

Аналізуючи рис. 2., у 2013 р. сільськогосподарськими підприємствами було введено в дію основних засобів на суму 330,7 млн грн, що на 7,6% менше, ніж у 2012 р. У 2014 р. введено в дію основних засобів на суму 229 млн. грн, що на 30,8% менше, ніж у 2013 р. та на 36% менше, ніж у 2012 р. Це негативна тенденція, оскільки саме введення в дію нових основних засобів свідчить про вдосконалення виробництва та зміцнення економічного потенціалу сільськогосподарських підприємств. Слід відмітити, що у 2015 р. обсяги введення в дію нових основних засобів у сільськогосподарських підприємствах Черкаської області набули найбільшого значення, що є позитивним моментом функціонування.

Виробнича діяльність сільськогосподарських підприємств повинна опиратися на детальну оцінку наявності у сільськогосподарських під-

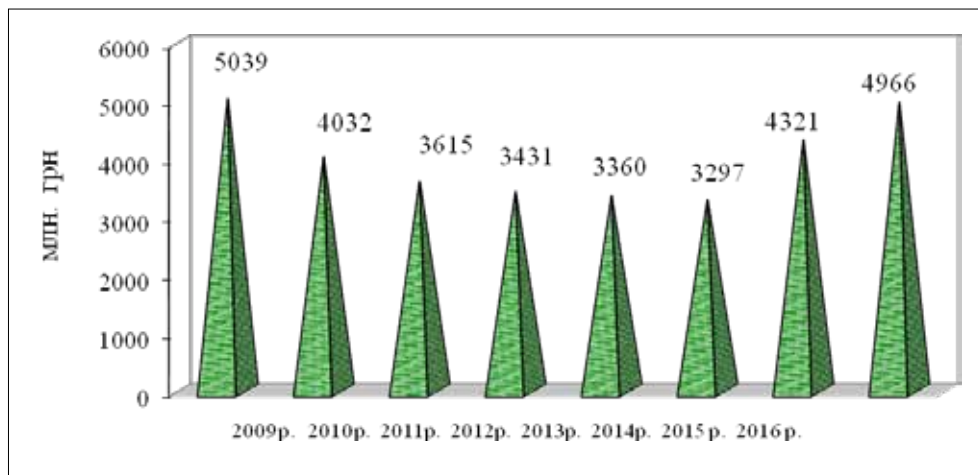

Рис. 1. Динаміка середньорічної вартості основних засобів сільськогосподарських підприємств Черкаської області, млн грн*

*Джерело: розраховано автором за даними [5; 6]

Таблиця 2

Площа земельних угідь у сільськогосподарських підприємствах Черкаської області за роками, тис. га*

Вид угідь	2012		2013		2014		2015		2016		Відхилення 2016 р. від 2012 р., (+,-)
	тис. га	%	тис. га	%	тис. га	%	тис. га	%	тис. га	%	
Сільськогосподарські угіддя в тому числі:	1014,9	100	995,9	100	985,5	100	982,6	100	990,8	100	-30,7
рілля	965,7	95,2	951,5	95,6	944,0	96,0	943,1	96,0	951,7	96,4	-20,5
багаторічні насадження	8,0	0,9	7,6	0,8	7,2	0,8	7,3	0,8	7,1	0,7	-0,8
сіножаті	18,7	1,9	16,8	1,8	15,8	1,6	15,0	1,6	15,3	1,5	-4,3
пасовища	20,0	2,0	17,4	1,8	16,0	1,6	14,8	1,6	14,3	1,4	-4,6

*Джерело: розраховано автором за даними [5; 6]

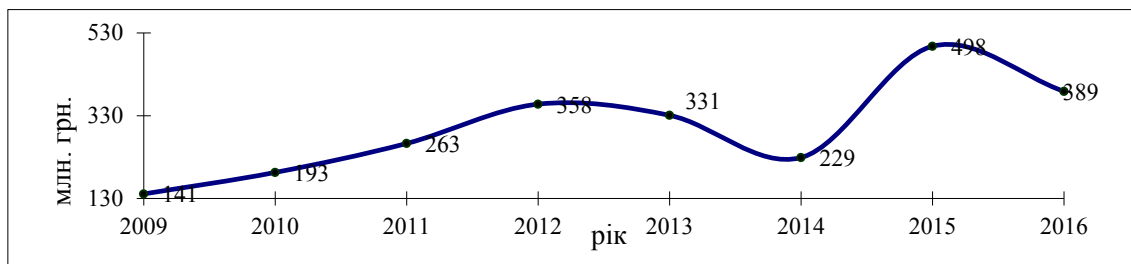

Рис. 2. Обсяги та динаміка введення в дію нових основних засобів у сільськогосподарських підприємствах Черкаської області, млн грн*

*Джерело: розраховано автором за даними [5; 6]

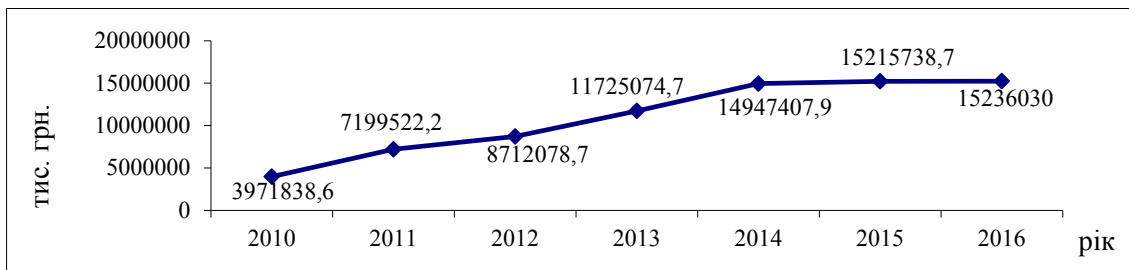

Рис. 3. Вартість оборотних засобів сільськогосподарських підприємств Черкаської області (на кінець року, тис. грн)*

*Джерело: розраховано автором за даними [5; 6]

приємствах оборотних засобів, оскільки саме вони, як засоби виробництва, складають його основу. До складу оборотних засобів відносяться виробничі запаси (насіння й садовий матеріал, фураж і підстилка, паливо – мастильні матеріали, запасні частини, мінеральні добрива), незавершене виробництво (витрати на роботи, виконані під урожай майбутнього року), молодняк тварин і тварини на відгодівлі. Розглянемо наявність оборотних засобів у їх вартісному вираженні у сільськогосподарських підприємствах Черкаської області (рис. 3).

Дані рис. 3, свідчать, про те що протягом 2012-2016 рр. відбулося збільшення оборотних засобів у їх вартісному вираженні у сільськогосподарських підприємствах області. Так, у 2016 р. їх вартість склала 15236030 млн грн. Така тенденція до зростання має вартість оборотних засобів, що за останні 5 років, збільшилася на 27,5% більше, ніж у 2012 р. та на 71,6% більше порівняно з 2016 р. Проте це пов'язується, на нашу думку, із збільшенням цін у кормовиробництві.

Для підвищення ефективності використання виробничих засобів в умовах високої інфляції і диспаритету цін, на нашу думку, потрібне вдосконалення не лише відносин власності і форм господарювання, але й всього господарського механізму функціонування сільськогосподарських підприємств. Потрібна розробка та реалізація цільових програм по інтенсифікації сільського господарства області, розвитку науково-технічного прогресу в цій галузі, відновленню й розвитку сільськогосподарського машинобудування.

Важливою умовою підвищення ефективності виробничих засобів, на нашу думку, є вдосконалення їх структури. Структура основних засобів сільськогосподарських підприємств визначається спеціалізацією, зональними особливостями, а також загальним рівнем розвитку матеріально-технічної бази агропромислового комплексу. Суттєві відмінності економічних і природних умов розміщення та функціонування сільськогосподарських підприємств обумовлюють розбіжності в структурі основних виробничих засобів сільськогосподарського призначення і в забезпечення їх відповідними засобами. Дотримання певних пропорцій між різними елементами основних виробничих засобів – також досить важлива умова ефективного їх функціонування. Пропорційність між елементами основних фондів обумовлена їх роллю в процесі виробництва. Плодові та ягідні насадження, засоби механізації, транспорт і продуктивна худоба приймають безпосередню участь у процесі виробництва і значно впливають на результати виробництва. Будівлі і різного роду споруди також відіграють значну роль, тому що забезпечують умови для раціонального використання машин, механізмів, багаторічних насаджень. Інформація про роботу сільськогосподарських підприємств області показує, що нестача споруд для зберігання, переробних підприємств, транспортних засобів призводить до псування та втрат значної частини сільськогосподарської продукції, а диспропорції між робочими і силовими машинами не дозволяє ефективно використовувати всю сільськогосподарську техніку. Найбільш

раціональна структура основних виробничих засобів у високоспеціалізованих господарствах, де в одному технологічному процесі поєднано виробництво, зберігання і переробка сільськогосподарської продукції.

Одним зі шляхів покращення використання виробничих ресурсів є дотримання оптимального співвідношення між основними і оборотними засобами. При нестачі оборотних засобів знижується ефективність використання основних виробничих засобів. Ефективність застосування основних виробничих засобів, в основному, залежить від раціонального використання окремих їх видів і, в першу чергу, активної частини основних засобів – машинно-тракторного парку, багаторічних насаджень, продуктивної худоби. Важливе значення підвищення економічної ефективності виробничих засобів має для підвищення урожайності сільськогосподарських культур і продуктивності тварин. Це, в значній мірі, визначає рівень фондівіддачі і матеріалоемності, інші показники ефективності використання засобів.

Ефективність використання оборотних засобів залежить від багатьох факторів. Серед них можна виділити зовнішні фактори, що діють незалежно від діяльності сільськогосподарського підприємства, і внутрішні, на які аграрні підприємства можуть і повинні активно реагувати шляхом здійснення заходів стратегічного управління. До зовнішніх факторів впливу на ефективність господарювання сільськогосподарських підприємств відносяться: загальна економічна ситуація, особливості податкового законодавства, умови отримання кредитів і відсоткові ставки за ними, можливість цільового фінансування, участь у програмах, що фінансуються з бюджету. Враховуючи ці та інші зовнішні фактори, підприємство може використовувати внутрішні резерви підвищення економічної ефективності використання оборотних засобів.

Важливим напрямом підвищення ефективності використання оборотних засобів, на нашу думку, є своєчасне забезпечення сільськогосподарських товаровиробників необхідною кількістю матеріальних ресурсів (насінням, кормами, паливо – мастильними матеріалами, добривами, засобами захисту рослин, запасними частинами тощо). Нестача цих засобів призводить до скорочення обсягів виробництва продукції. Але і зайві запаси матеріалів негативно впливають на ефективність їх використання. Мінімізації виробничих запасів сприяють вдосконалення нормування предметів праці, покращення організації постачання шляхом чітких договірних умов поставок, оптимальний вибір постачальників, налагоджена робота транспорту. Прискорення оборотності оборотних засобів досягається за рахунок скорочення терміну виробництва, використання сортів і гібридів сільськогосподарських культур з коротким періодом вегетації, вирощування й

відгодівля порід худоби які швидко набирають вагу та птиці, покращення застосовуваної техніки, економії фондів на всіх етапах виробництва. У сфері обігу оборотні засоби не приймають участі у створенні нового продукту, а лише забезпечують його доведення до споживача. Надлишкове відволікання засобів у сферу обігу негативно впливає на результати всієї господарської діяльності. Важливою передумовою ефективного використання оборотних засобів, на нашу думку, є раціональна організація збуту сільськогосподарської продукції на основі організації постійного моніторингу вивчення кон'юнктури продовольчого ринку, створення маркетингових служб, дотримання договірної і платіжної дисципліни, своєчасне прийняття стратегічних рішень.

Особливе значення для діагностики виробничої діяльності сільськогосподарських підприємств має аналіз їх фінансово-економічного стану. З цією метою нами була проведено аналіз діяльності 20 типових аграрних підприємств Черкаської області. Виробнича діяльність характеризується системою показників, що відображають на фіксований момент часу здатність суб'єкта аграрного господарювання фінансувати свою діяльність і вчасно розраховуватися за своїми зобов'язаннями. Основними такими показниками є ресурсівіддача, рентабельність ресурсів, рентабельність капіталу, капіталовіддача, капіталоемність (табл. 3).

Проаналізуємо показник рентабельності, який дає можливість оцінити фінансовий стан сільськогосподарських підприємств на майбутнє. Рентабельність ресурсів характеризує ефективність використання виробничого потенціалу сільськогосподарських підприємств, показує, скільки гривень операційного прибутку приносить кожна гривня інвестованого в активи підприємства капіталу. Оцінимо досягнуті результати і рівень ефективності діяльності сільськогосподарських підприємств Черкаської області (табл. 4.)

Аналіз коефіцієнту рентабельності ресурсів є низьким і коливається у межах 0,03 – 0,3, досягає найвищого значення 0,7 у СТОВ «Нива» (табл. 4). Це означає, що на даному підприємстві використання ресурсів є найбільш рентабельним за рахунок спроб впровадження сучасних методів управління. Коефіцієнт ресурсівіддача у більшості аграрних підприємств є низьким і коливається від 0,3 до 0,9 і тільки у двох підприємствах ПСП «Привітне», СТОВ «Вільшанка» перевищує 1,0.

Коефіцієнт рентабельності капіталу відображає ефективність використання власного капіталу, а також показує ефективність використання всього майна підприємства. У всіх досліджуваних підприємствах даний коефіцієнт має тенденцію до зростання. Капіталовіддача характеризує обсяг реалізованої продукції в розрахунку на одиницю вартості капіталу. Відповідно до проведеного дослідження фінансо-

Таблиця 3.

Показники економічної ефективності використання ресурсів та капіталу сільськогосподарських підприємств*

Показник	Позначення показника	Формула розрахунку показника	Найменування показників, з яких складається формула
Ресурсовіддача	PB	$PB = \frac{Чд_p}{OC_k + OB_k + ФОП}$	$Чд_p$ – чистий дохід від реалізації за рік; OC_k – середньорічна вартість основного капіталу; OB_k – середньорічна вартість оборотного капіталу; $ФОП$ – фонд оплати праці $П$ – чистий прибуток за рік.
Рентабельність ресурсів	PP	$PP = \frac{П \times 100\%}{OC_k + OB_k + ФОП}$	
Рентабельність капіталу	PK	$PK = \frac{П \times 100\%}{OC_k + OB_k}$	
Капіталовіддача	KB	$KB = \frac{Чд_p}{OC_k + OB_k}$	
Капіталоемність	KE	$KE = \frac{OC_k + OB_k}{Чд_p}$	

*Джерело: за даними [8]

Таблиця 4.

Показники економічної ефективності використання ресурсів та капіталу сільськогосподарських підприємств Черкаської області в середньому за 2012-2016 рр.*

Підприємство	Показник				
	PB	PP	PK	KB	KE
СТОВ «Вільшанка»	1,3	0,3	0,2	0,7	1,2
ТОВ «Сузір'я»	0,3	0,3	0,4	2,0	0,5
ТОВ «Прогрес»	0,9	0,4	0,4	1,0	1,3
ТОВ «Червона зірка»	0,6	0,1	0,2	0,8	1,4
СТОВ «Княжа»	0,3	0,2	0,2	0,3	3,4
ВСАТ «Русь»	0,3	0,1	0,1	0,3	3,0
ТОВ «Корсунське»	0,3	0,1	0,1	0,3	4,0
СТОВ «Нива»	0,8	0,7	0,8	0,9	1,0
ТОВ «Автодор»	0,9	0,2	0,2	0,1	1,3
ТОВ «Чорна Кам'янка»	0,3	0,05	0,04	0,3	3,0
ДДСГ П «Черкаське»	0,5	0,04	0,04	0,5	1,9
ПСП «Привітне»	1,1	0,05	0,06	1,5	0,7
ТОВ «Полянецьке»	0,3	0,3	0,3	0,4	2,5
ПП «Дмитрушки»	0,7	0,3	0,3	0,9	1,1
ТОВ «Агрофірма «Добро»»	0,6	0,1	0,1	0,6	1,6
ТОВ «Новий світ-Агро»	0,8	0,3	0,3	0,9	1,3
ВАТ «Сільгосптехніка»	0,7	0,1	0,2	0,9	1,2
СВК «Зоря»	0,4	0,06	0,1	0,6	2,0
СТОВ «Верхнячка – Агро»	0,5	0,1	0,1	0,6	1,2
СТОВ «Чигиринська аграрна компанія»	0,5	0,03	0,05	0,6	1,7

*Розраховано автором на основі річних звітів сільськогосподарських підприємств

вого стану сільськогосподарських підприємств Черкаської області можна виділити дві основні групи за показником капіталовіддачі:

– вищого нормативного значення або наближеного до нього: ТОВ «Сузір'я», ТОВ «Автодор», ПСП «Привітне», ТОВ «Новий світ-Агро», ВАТ «Сільгосптехніка». ТОВ «Сузір'я» Жаш-

ківського району має найбільший коефіцієнт капіталовіддачі, який зріс від 1 у 2012 р. до 2,1 у 2016 р;

– нижчий від нормативного значення: у СТОВ «Вільшанка», ТОВ «Корсунське» відбулося зниження капіталовіддачі у 2016 р. на 0,1. У ДДСГП «Черкаське», ТОВ «Чорна Кам'янка»,

СТОВ «Княжа», СВАТ «Русь», СВК «Зоря», прослідковується збільшення капіталовіддачі на 0,1 – 0,03 за період 2012-2016 рр. Дана тенденція пояснюється тим, що ці аграрні підприємства реалізували малий обсяг продукції.

Для подолання кризи в аграрному секторі виробництва і підвищення ефективності роботи сільськогосподарських підприємств, на нашу думку, в першу чергу необхідно забезпечити дієвий організаційно – економічний механізм шляхом здійснення державного регулювання і вдосконалення економічних відносин між партнерами в АПК, застосування стратегічного управління.

В основі державного регулювання сільськогосподарського виробництва повинен лежати принцип забезпечення мінімальної дохідності підприємства, необхідної для його функціонування. За таких умов, досягти цього можна шляхом подальшого вдосконалення цінової, податкової, кредитної, митної політики по відношенню до сільськогосподарських товаровиробників. Державне регулювання сільськогосподарського виробництва повинно бути засноване на економічних факторах: податкових і кредитних пільгах, цінових паритетах, інвестиціях безпосереднім виробникам тощо. Державні інвестиції в рамках цільових програм в першу чергу слід спрямовувати на підтримку і здійснення інноваційних проектів окремих підприємств і реконструкцію та відродження занепалих галузей сільського господарства.

Висновки. Однією з основних і стратегічних галузей народного господарства є сільське господарство. Черкаська область відноситься до регіону, у якому виробляється значна частина сільськогосподарської продукції України. Для проведення діагностики та оцінки виробничо-ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств 20 аграрних підприємств Черкаської області. Діагностика фінансового стану сільськогосподарських підприємств Черкаської області виявила низькі економічні показники насамперед ефективності використання капіталу.

Для забезпечення ефективного стратегічного управління виробничою діяльністю сільськогосподарських підприємств Черкаської області нами визначено стратегію їх розвитку, яка

формується під впливом дії багатьох факторів. Визначення сукупності факторів, що впливають на ефективність діяльності досліджуваних сільськогосподарських підприємств, надало можливості забезпечити стратегічні переваги перед конкурентами.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Вишневецька О. М. Формування та оцінювання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств / О. М. Вишневецька // Вісник ХНАУ. – 2007. – № 3. – С. 27-32.
2. Вінченко І. І. Ефективність використання ресурсного потенціалу сільськогосподарських підприємств / І. І. Вінченко, Ю. О. Сорока // Інвестиції: практика та досвід № 22. – 2015 р. – С. 34-37.
3. Іртищева І.О. Державне регулювання інституціональних змін в агропродовольчій сфері України / І.О. Іртищева, О.А. Обозна // Миколаїв: НУК ім. адмірала Макарова, 2014. – 164 с.
4. Павлов В. І. Економічний потенціал регіону: діагностика і реалізація : монографія / В. І. Павлов, С. О. Лукін. – Луцьк: Надстир'я. – 160 с.
5. Трегобчук В. Відтворення та ефективне використання ресурсного потенціалу АПК (теоретичні та практичні аспекти) / В. Трегобчук, А. Юзефович, Д. Крисанов, О. Попова, В. Прадун, Н. Скурська – К.: Інститут економіки НАН України., 2013. – 259 с.
6. Статистичний збірник «Регіональний розвиток Черкаської області» за 2009-2016 р. / за ред. В.П. Приймак. [відп. за випуск М. Г. Литвин, Л. В. Януш]. – Черкаси: Головне управління статистики у Черкаській області, 2017. – 19 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ck.ukrstat.gov.ua/source/arch/2017/zb_Rr_16.pdf.
7. Статистичний щорічник України за 2016 рік (Держ. ком. статистики України; ред. О. Г. Осауленка). – К. : «Август Трейд», 2017. – 571 с. – С. 386. Державна служба статистики України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
8. Collis D. J. Research Note: How Valuable are Organizational Capabilities? // Strategic Management Journal. 2014. №8. P. 148.
9. Kantorovich L. V. Mathematical-Economic Articles / L. V. Kantorovich. –Novosibirsk: Nauka, 2011. – 760 p. – (Selected Works). [Online], available at: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/sre/2011_7/59.pdf
10. Sirmon D.G., Gove S., Hitt M. A. Resource management in dyadic competitive rivalry: the effects of resource bundling and deployment // Academy of Management Journal. 2016. Vol. 5. P. 927.